
2. EUROPEISK BAKGRUND FÖR YRKESUTBILDNING

2. EUROPEISK BAKGRUND FÖR YRKESUTBILDNING

2.1. FÖRDELAR MED EUROPEISK YRKESUTBILDNING

Utbildning och praktik spelar en central roll i Lissabonstrategin för tillväxt och sysselsättning och utgör en viktig faktor för att uppnå EU-kommissionens uppsatta mål för år 2020.

Den 8 juli 2009 utfärdade EU-kommissionen en grönbok "Att främja ungdomars rörlighet i utbildningssyfte", ett öppet och offentligt samråd i syfte att främja rörlighet för unga människor i Europa.

Vikten av rörlighet för unga människor betonas i denna grönbok:

*"Rörlighet i utbildningssyfte, dvs. att bege sig till ett annat land för att skaffa sig nya färdigheter, är ett av de viktigaste sätt på vilka individer, särskilt ungdomar, kan bli mer anställningsbara och utvecklas som människor. Dessutom erkänns och uppskattas dessa fördelar av arbetsgivare. Européer som rör på sig när de är unga inlärare kommer med större sannolikhet att röra på sig senare i livet som arbetstagare. Rörlighet i utbildningssyfte har bidragit till att göra utbildningssystemen och utbildningsanstalterna mer öppna, mer europeiska och mer internationella, mer tillgängliga och effektiva. Den kan också stärka Europas konkurrenskraft genom att bidra till att bygga upp ett kunskapsintensivt samhälle, och på så sätt bidra till att uppnå målen i Lissabonstrategin för tillväxt och sysselsättning."*²

*"Mot bakgrund av den rådande internationella ekonomiska krisen har kommissionen betonat att investering i utbildning är avgörande. Kommissionen har också påpekat att även om man under dessa förhållanden skulle vara frestad att avleda resurser från sådan verksamhet är det just när det råder ekonomiska svårigheter som man bör slå vakt om investering i kunskap och färdigheter."*³

*"Rörlighet i utbildningssyfte har även andra fördelar. Den kan till exempel bidra till att bekämpa den risk för isolationism, protektionism och främlingsfientlighet som uppstår vid ekonomiska kriser. Den kan bidra till att utveckla en djupare känsla av europeisk identitet och europeiskt medborgarskap hos ungdomar. Den ger större möjligheter för kunskaper att cirkulera, vilket är nyckeln till Europas kunskapsbaserade framtid."*⁴

Inom EU finns det långvariga traditioner för att stödja rörlighet i utbildningssyfte med hjälp av olika program och initiativ, speciellt via programmet för livslångt lärande för perioden 2007-2013. De viktigaste målen för programmet är att bidra till utvecklingen av det europeiska samhället, som ett kunskapsbaserat samhälle med hållbar ekonomisk utveckling, fler och bättre arbetsmöjligheter och större social sammanhållning. Programmet ska på samma gång ge ökat skydd av miljön för framtida generationer.

² Grönbok, Att främja ungdomars rörlighet i utbildningssyfte. http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/mobility/com329_en.pdf

³ Idem

⁴ Idem

2. EUROPEISK BAKGRUND FÖR YRKESUTBILDNING

Programmet för livslångt lärande gör det möjligt för individer i livets alla skeden att fortsätta att stimulera möjligheter till lärande över hela Europa. De fyra delprogrammen fokuserar på olika stadier av utbildning och fortsättning av tidigare program:

Comenius⁵: "strävar efter att utveckla kunskap och förståelse om mångfalden i europeiska kulturer, språk och värderingar, bland unga människor och utbildningspersonal. Programmet hjälper unga människor att förvärva grundläggande färdigheter och kunskaper, nödvändiga för personlig utveckling, för framtida anställning och för ett aktivt medborgarskap."

Erasmus⁶: "har blivit en drivkraft för moderniseringen av den högre utbildningen i Europa och inspirerade till etableringen av Bologna-processen. Det övergripande syftet med programmet är att skapa en europeisk dimension för högre utbildning och främja innovation inom Europa. Programmet strävar efter att ytterligare expandera sina praktikinsatser under de kommande åren, med 3 miljoner Erasmuslever fram till 2012 som mål."

Leonardo da Vinci⁷: "Programmet finansierar en rad olika åtgärder, särskilt gränsöverskridande initiativ till rörlighet, samarbetsprojekt för att utveckla och sprida innovation, och tematiska nätverk. De potentiella förmånstagarna kommer också från olika grupper - från praktikanter som deltar i grundläggande yrkesutbildning, till människor på arbetsmarknaden, samt verksamma inom yrkesutbildning och privata eller offentliga organisationer verksamma inom detta område."

Grundtvig⁸: "syftar till att ge vuxna olika möjligheter att förbättra sina kunskaper och färdigheter, hålla dem intellektuellt friska och potentiellt mer anställningsbara. Inte bara de som studerar på vuxenutbildning täcks in, utan också lärare, instruktörer, utbildningspersonal samt institutioner som tillhandahåller dessa tjänster. Dessa inkluderar berörda föreningar, rådgivande organisationer, informationstjänster, politiska organ samt andra som deltar i livslångt lärande och vuxenutbildning på lokal, regional och nationell nivå, till exempel icke-statliga organisationer, företag, frivilliga organisationer och forskningscentra."

Rörlighet stöds också av strukturfonderna i vissa EU-länder.

*"Dessutom har Europeiska kommissionen bidragit till att utarbeta ett antal verktyg som underlättar rörlighet, exempelvis Europass, Europeiska systemet för överföring och ackumulering av studiemeriter (ECTS, för högre utbildning), tillägget till examensbeviset, europeiska kvalifikationsramen för livslångt lärande, Europeiska systemet för överföring av meriter inom yrkesutbildning (ECVET), Youthpass, Euraxess, "direktivet om studerandervisum" och "forskarvisumpaketet"."*⁹

⁵ Lifelong learning programme: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc84_en.htm

⁶ Lifelong learning programme: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc80_en.htm

⁷ Lifelong learning programme: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc82_en.htm

⁸ Lifelong learning programme: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc86_en.htm

⁹ Grönbok, Att främja ungdomars rörlighet i utbildningssyfte. http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/mobility/com329_en.pdf

2. EUROPEISK BAKGRUND FÖR YRKESUTBILDNING

"Tillsammans når de aktuella programmen, verktygen och initiativen för rörlighet ut till olika grupper av Europas ungdomar. Emellertid är internationella utbyten fortfarande undantaget snarare än regeln och lättare att genomföra för vissa grupper, till exempel elever vid högskolor, än andra, exempelvis deltagare i yrkesutbildning eller lärlingar, som fortfarande stöter på många praktiska hinder."¹⁰

De utmaningar som uppkommer ur demografiska förändringar, liksom nödvändigheten av regelbunden uppdatering och utveckling av människors kompetens, samt att hålla jämna steg med växlande ekonomiska och sociala omständigheter, kräver införlivande av en ny inställning till livslångt lärande. Det behövs också utbildnings- och praktikersystem som lättare kan anpassas till dessa förändringar och som är mer öppna för hela världen. Till skillnad från idag då rörlighet i utbildningssyfte snarare är ett undantag, måste den bli ett naturligt inslag i den europeiska identiteten och en möjlighet för alla ungdomar i Europa. På så sätt kan den bli en viktig faktor för att garantera framtida konkurrenskraft och solidaritet inom EU.

Rörlighet i kontexten utbildning och praktik skiljer sig avsevärt från andra typer av rörlighet genom att det främst handlar om pedagogisk träning: det är ett verktyg som används för att möjliggöra vissa typer av inläring av en affektiv och/eller kognitiv natur för deltagaren. Praktik utomlands kan vara ett medel för att uppnå interkulturell förståelse, att lära sig att leva fredligt tillsammans i Europa och i världen samt utveckla en känsla av "europeiskt medborgarskap".

I undersökningen Move-it som utfärdats av Europeiska kommissionen, är fördelarna med rörlighet mycket väl beskrivna för samtliga aktörer:

"För arbetsgivarna kan gränsöverskridande praktik inom yrkesutbildning fungera som ett verktyg för att utveckla framtida anställdas kunskaper och färdigheter och som ett verktyg för att stimulera internationalisering. Transnationell praktik kan bidra till att utveckla framtida anställdas (internationella) kunskaper och färdigheter vilka är viktiga för att agera framgångsrikt på den internationella marknaden och för den ekonomiska utvecklingen i Europa. Dessa färdigheter handlar om (bland annat): lära sig att lära, informationsbehandling, förmåga till beslutsfattande, kommunikation och kunskaper i främmande språk, kreativt tänkande och hantering av problemlösning, självförvaltning,¹¹ egenutveckling och flexibilitet."¹²

"Fördelar med transnationell praktik för arbetsgivarna syftar inte enbart till kompetensutveckling av framtida arbetskraft även om detta ofta ses (av arbetsgivarna) som den viktigaste fördelen. Andra fördelar för arbetsgivare är:

- värdefulla mångkulturella erfarenheter och en potentiell ökad internationalisering av arbetskraften;
- att få en internationell prägel inom företaget;
- nya impulser, idéer och kunskap om nya marknader;
- möjlighet för eleverna att införa nya synsätt och nya (arbets-) metoder;
- förbättrade språkkunskaper bland personalen;
- ökad kulturell medvetenhet och teknisk förståelse;

¹⁰ Idem

¹¹ **Självförvaltning** är en typ av styrandeform för arbetsplatser i vilken de anställda själva fattar besluten, till skillnad från den traditionellt mer auktoritära formen där en arbetsledare eller chef ensam fattar beslut.

¹² Undersökning om hinder för transnationell rörlighet som praktikanter och andra ungdomar involverade i grundläggande yrkesutbildning och praktik står inför, och sätt att överkomma dem, också kallad MoVE-iT projektet. April 2007:

http://ec.europa.eu/education/more-information/doc/moveitsum_en.pdf

2. EUROPEISK BAKGRUND FÖR YRKESUTBILDNING

- *förbättrad profil och attraktionskraft för en specifik bransch.”¹³*

"Fördelar med internationell rörlighet inom yrkesutbildning sett ur utbildningsinstitutionernas perspektiv:

Rörlighet över gränserna bidrar till att öka attraktionskraften för grundläggande yrkesutbildning i allmänhet, och lärlingssystemet i synnerhet, både vad gäller yrkesutbildningssystemet samt för yrkesutbildningsinstitutioner och separata yrkesutbildningsprogram. Att erbjuda en möjlighet till transnationell praktik kan förbättra profilen för både yrkesutbildningsinstitutioner som sådana, liksom för särskilda program, vilket gör dem mer attraktiva. Att erbjuda en möjlighet till transnationell praktik berikar dessutom yrkesutbildningsprogrammen.

Proaktiva strategier och riktlinjer för internationalisering:

Många institutioner för yrkesutbildning etablerar partnerskap med liknande institutioner utomlands för att genomföra praktikprojekt. Samarbetet fortsätter ofta om de inledande erfarenheterna är goda. För yrkesutbildningsinstitutionerna är detta ofta det första steget mot internationaliseringsprocessen, genom vilken ledningen blir övertygad om vikten av internationellt samarbete, vilket i sin tur är första steget mot att utveckla en mer omfattande internationaliseringspolitik och fler strategier för den egna institutionen.”¹⁴

"För lärare och utbildare samt handledare på mottagande företag representerar internationella utbyten en utmaning att utveckla både språkliga och interkulturella (undervisnings-) färdigheter.”

Behållningen av sådana erfarenheter kan vara dubbel:

- ett ökat engagemang ur den sändande organisationens perspektiv - att motivera och förbereda deltagarna i yrkesutbildningen att delta i transnationell praktik;
- att själva bli mobila, med hjälp av möjligheterna i t ex Leonardo da Vinci-programmet för en vistelse utomlands.”¹⁵

Fördelar med internationell rörlighet inom yrkesutbildningen sett ur deltagarnas perspektiv:

"Tredubbel kompetensutveckling: värdet av internationell rörlighet ligger först och främst i utvecklingen av det europeiska medborgarskapet, genom enskilda deltagare och i deras förvärv av yrkesmässiga, internationella och personliga färdigheter. Mer exakt handlar det om: konkreta yrkesmässiga färdigheter, internationella färdigheter samt personliga färdigheter och kompetenser.

¹³ Idem

¹⁴ Idem

¹⁵

2. EUROPEISK BAKGRUND FÖR YRKESUTBILDNING

Fördelar enligt deltagarna:

- Ökad kulturell medvetenhet.
- Bättre språkkunskaper.
- Bättre självförtroende.
- Viljan att åka igen.
- Förståelse för andra länder i Europa.
- Bättre kommunikation.
- Arbetsrelationer.
- Personliga relationer.
- Högre motivation för studiernas slutförande.
- Ökat intresse för andra människor.
- Förväntad positiv inverkan på karriärmöjligheter.
- Bättre yrkeskunskaper.¹⁶

Elevers internationella rörlighet ger ett antal **fördelar för samhället i stort**. Rörlighet och möjligheten för medborgarna att flytta mellan länderna ses som en stor fördel för EU, men rörlighet och arbetsplatsförlagd praktik berör fortfarande bara en mycket liten andel av arbetstagare och elever. En ökad rörlighet bidrar till att främja och upprätthålla förståelse och respekt mellan EU:s medborgare och skulle i ett senare skede kunna bidra till ökad rörlighet för arbetstagarna, vilket ökar flexibiliteten på den europeiska arbetsmarknaden. Elevernas ökade rörlighet inom yrkesutbildning bidrar till social sammanhållning och ömsesidig förståelse i ett samhälle som präglas av större mångkulturell och multietnisk sammansättning.

Rörlighet i utbildningssyfte har bidragit till att göra utbildningssystemen och utbildningsinstitutionerna mer öppna, mer europeiska och internationella, mer tillgängliga och effektiva. Den kan också stärka Europas konkurrenskraft genom att bidra till att bygga upp ett kunskapsintensivt samhälle, och på så sätt bidra till att uppnå målen i Lissabonstrategin för tillväxt och sysselsättning.

2.2. BEHOV AV EUROPEISK PRAKTIKUTBILDNING FÖR ELEVERNA

Praktiken är en grundläggande del av yrkesutbildningen eftersom den är en strukturerad modell för kunskapsinhämtning i arbetsmiljö. Rörlighet i utbildningssyfte ökar möjligheterna att hitta ett arbete samt förbättrar elevernas anpassningsförmåga. De erfarenheter som förvärvats i en annorlunda kulturell miljö inspirerar eleverna och gör dem mer flexibla, vilket hjälper dem att bättre kunna anpassa sig till sina arbeten. Det hjälper dem också att bli mer självständiga och mogna.

Företagen i sin tur står inför behovet av kvalificerad arbetskraft med bred kompetens, vilket inverkar på organisationens prestationer, funktioner och ekonomiska aktiviteter: teknisk utveckling, internationalisering och ny teknik.

¹⁶ Idem

2. EUROPEISK BAKGRUND FÖR YRKESUTBILDNING

"Rätten att vara rörlig över nationsgränserna är en av de grundläggande friheter som EU skänker sina medborgare."¹⁷ Rörlighet bidrar till inläring av främmande språk och till att bryta barriärer mellan människor från olika nationaliteter. Rörlighet är också avgörande för erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan utbildningsinstitutioner och företag, vilket gör företagen mer konkurrenskraftiga och innovativa.

Att främja viljan till rörlighet är den specifika inriktningen för EU:s åtgärder för rörlighet, anmärkningsvärt, men utesluter inte de åtgärder för rörlighet inom programmet för livslångt lärande och andra program som drivs av GD Utbildning och Kultur.

2.3. RELATERADE EUROPEISKA PROJEKT

Den globala ekonomin kräver allt fler konkurrenskraftiga branscher som behöver innovativa arbetstagare med internationella erfarenheter och färdigheter. Programmet för livslångt lärande definierar därför en prioritering för 2009-2011 att expandera rörlighet i utbildningssyfte i Europa och världen. Det finns ett behov av att kvantitativt och kvalitativt förbättra rörligheten på europeisk nivå, och EU:s institutioner är angelägna att nå detta mål.

EU utfärdar dokument, frågeformulär och rekommendationer i detta syfte, och stödjer också flera projekt där intressenter i praktikprojekt gör sitt bästa för att förbättra rörligheten i Europa.

I detta syfte sammanställer Q-Placements projektet, som är ett Leonardo da Vinci Transfer of Innovation project, information om europeisk rörlighet som kan vara användbar för de som läser handboken för Q-Placementsplatser.

"Som anges i kommissionens grönbok " Att främja ungdomars rörlighet i utbildningssyfte: I januari 2008 inrättade Europeiska kommissionen ett expertforum på hög nivå som fick i uppdrag att undersöka hur rörligheten kunde utvidgas, inte bara inom universitetssektorn utan även för ungdomar mer allmänt. Forumet lade fram sin rapport i juni 2008, och i den månaden man till att rörlighet i utbildningssyfte skulle bli regel och inte undantag för Europas ungdomar. I juli 2008 bekräftade kommissionen i meddelandet "En förnyad social agenda: Möjligheter, tillgång och solidaritet i framtidens Europa" att den skulle fortsätta att utveckla en "femte frihet" genom att undanröja hindren för fri rörlighet för kunskap, och genom att främja rörlighet för särskilda grupper, exempelvis ungdomar. Kommissionen aviserade att en grönbok i den senare frågan skulle offentliggöras under 2009."¹⁸

Enligt slutsatserna från mötet med rådet med företrädare för regeringarna i medlemsstaterna, den 21 november 2008 gällande rörlighet för ungdomar, uppmanar rådet medlemsstaterna och kommissionen till flera åtgärder för att förbättra rörligheten.¹⁹

¹⁷ Rapport från forum med experter på hög nivå gällande rörlighet "Making learning mobility an opportunity for all"

¹⁸ Grönbok, Att främja ungdomars rörlighet i utbildningssyfte. http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/mobility/com329_en.pdf

¹⁹ Slutsatser från mötet med rådet med företrädare för regeringarna i medlemsstaterna, den 21 november 2008 gällande rörlighet för ungdomar, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:320:0006:0009:EN:PDF>

2. EUROPEISK BAKGRUND FÖR YRKESUTBILDNING

Europaparlamentet har dessutom under de senaste åren skapat en särskild budgetpost för att främja rörlighet.

"För att hitta innovativa lösningar för att öka transnationell rörlighet inom yrkesutbildning - både kvantitativt och kvalitativt - skapade Europaparlamentet år 2005 en särskild budgetpost och gjorde den tillgänglig för Europeiska kommissionen i syfte att finansiera innovativa åtgärder som rör frågan. Ett av de initiativ som följer av detta är tolv pilotprojekt som fått statsbidrag av Europeiska kommissionen under år 2007-2008 för att identifiera och utveckla innovativa lösningar; i synnerhet för att främja lärlingar och andra unga personers individuella, långsiktiga rörlighet inom yrkesutbildning."²⁰

Som ett resultat av initiativet från Europaparlamentet inleddes 12 projekt och 3 studier, vilka ger användbar information om europeisk rörlighet

Ytterligare information om resultaten från dessa 12 projekt finns under http://ec.europa.eu/education/vocational-education/doc/mobilityguide_en.pdf.

De tre studierna är följande:

MoVE-iT:

En studie om att övervinna hindren för rörlighet inom yrkesutbildningen för lärlingar och ungdomar; förhållanden inom medlemsstaterna samt lösningar av hindren.

http://ec.europa.eu/education/more-information/doc/moveitsum_en.pdf

Reflector:

Fokuserar på relationen mellan ett europeiskt system för överföring av credits för yrkesutbildning (ECVET) och de olika systemen för certifiering i medlemsstaterna.

http://ec.europa.eu/education/pdf/doc144_en.pdf

Connexion:

Fokuserar på relationen mellan ECVET och utbudet av yrkesutbildning, inklusive lärlingsutbildning samt hur tillämpningsbara ECVET-verktygen är.

http://ec.europa.eu/education/pdf/doc171_en.pdf

²⁰ Verktøy og eksempel på beste praksis for å organisere transnasjonal mobilitet i yrkesutdanning, EAC/44/06 Support for mobility, november 2008. http://ec.europa.eu/education/vocational-education/doc/mobilityguide_en.pdf

2. EUROPEISK BAKGRUND FÖR YRKESUTBILDNING

Handboken för Q-Placements belyser också några av de mest intressanta och användbara bästa praxis för intressenter i praktikprojekt. Handboken innehåller också mallar som kan användas vid internationell praktik.

Euronaver Network:

Plattformen Euronaver tillhandahåller information och verktyg på nio språk för att underlätta för förmedlande organ att fungera som stödstrukturer för mindre företag. Plattformen ger organisatörer av internationell praktik tillgång till spjutspetskunskap och introducerar dem till ett stort nätverk samt till andra databaser över hela Europa.²¹

Mer info på: <http://www.euronaver.net/en/home.html>

The Placement Contract Customizer:

Ett webbaserat verktyg som genererar individuella kontrakt för praktikplatser utomlands och som har tagits fram gemensamt av experter i rättsliga frågor och praktikanter. Användaren fyller i information om praktiken (t ex typ av praktikplats, utsändande och mottagande land, varaktighet, ålder, bransch) och därefter genererar verktyget ett utkast till avtal som innehåller samtliga viktiga frågor med hänvisning till nationell och internationell rätt.²²

Mer info på: <http://www.european-mobility.eu/>

i2i: Internship to Industry:

Användbara webbaserade manualer har utvecklats inom i2i-projektet för att säkra praktikprocessen, från förberedelse till antagning av praktikplatsen. Manualerna ger stöd till skolor, företag, utbytesorganisationer och till medverkande. En lista med blanketter, mallar och användbara länkar finns också.

Mer info på: <http://www.internship2industry.eu/>

Ap n' go:

Ap 'n go är en plattform där elever/lärlingar kan registrera önskemål om praktikplats utomlands och där företag som är intresserade av att ge ungdomar en praktikplats kan beskriva sina krav. Hemsidan underlättar matchningen.²³

Mer info: <http://www.ap-and-go.eu>

APIK (Auslandpraktika- interkulturelle kompetenz):

APIK hjälper tyska företag att skicka sina anställda och praktikanter till andra länder för att vidga sina vyer gällande arbetsmetoder, såväl som mjuka färdigheter och tvärkulturella kompetenser.

Mer info: www.apik-sachsen.de

²¹ Verktyg och exempel på bästa praxis för att organisera transnationell rörlighet inom yrkesutbildning, EAC/44/06 Support for mobility, november 2008. http://ec.europa.eu/education/vocational-education/doc/mobilityguide_en.pdf

²² Idem

²³ Idem.

2. EUROPEISK BAKGRUND FÖR YRKESUTBILDNING

Training without borders:

Ett nätverk med coacher för internationella utbyten på tyska handelskammaren och i Chambers of Skilled Crafts and Small Businesses, som syftar till att ge motivation till företag och deras praktikanter, samt att stärka deras yrkesmässiga erfarenheter utomlands.

Mer info: <http://www.mobilitaetscoach.de/>

EPTE 6 Placements for live entertainment 6:

Ett projekt som stöds av Escola Superior de Tècniques de les Arts de l'Espectacle vid Institut del Teatre drivs av Barcelona Provincial Council i Spanien för att främja 4 veckors praktik på teatrar i europeiska länder.

Mer info på: www.institutdelteatre.org

TACTIC:

Detta europeiska konsortium för internationell praktik har utarbetat en handbok som kan laddas ner av registrerade användare på ett antal olika språk. Handboken innehåller metoder och minimikrav för projektplanering av internationell praktik, förberedelse för projekt samt genomförande och slutförande av projekt.

Mer info på: www.tactic.dep.net